

Sygn. akt I CSK 5224/22

POSTANOWIENIE

Dnia 8 grudnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marcin Łochowski

w sprawie z powództwa O. T.
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 8 grudnia 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanego
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 4 lutego 2022 r., sygn. akt VI ACa 33/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od Bank spółki akcyjnej w W. na rzecz O. T. kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Pozwany Bank S.A. w W. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 4 lutego 2022 r., zaskarżając ten wyrok w całości, wnosząc o jego uchylenie w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenie co do istoty sprawy przez oddalenie powództwa w całości.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał, że skarga jest oczywiście uzasadniona, gdyż Sąd drugiej instancji naruszył art. 378 § 1 w zw. z art. 384 w zw. z art. 365 § 1 w zw. z art. 366 k.p.c., z uwagi na wydanie przez ten Sąd orzeczenia z przekroczeniem zakresu

zaskarżenia wskazanego w apelacji pozwanego i na niekorzyść pozwanego przez uznanie, że sporna umowa kredytu jest nieważna, w sytuacji gdy Sąd Okręgowy uznał sporną umowę za ważną przy jednoczesnym przeliczeniu zobowiązania powoda jako kredytu złotowego z oprocentowaniem LIBOR, a powód nie zaskarżył wyroku Sądu pierwszej instancji.

Ponadto zdaniem skarżącego w sprawie występują istotne zagadnienie prawne związane z wykładnią:

1) art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 oraz w zw. z motywem 21. dyrektywy 93/13, sprowadzające się do odpowiedzi na pytanie: Czy odwołanie się w umowie kredytu indeksowanego kursem waluty obcej do kursów waluty indeksacji, wskazanych w tabelach kursowych stanowiących kurs rynkowy wymiany walut ze wskazaniem maksymalnych odchyleń od tego kursu do 5%, przyznaje kredytodawcy nieograniczoną swobodę w zakresie kształtowania kursów waluty indeksacji, skutkującą uznaniem takich postanowień za niedozwolone?

2) art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 oraz w zw. z motywem 21. dyrektywy 93/13, sprowadzające się do odpowiedzi na pytanie: Czy wypełnienie przez bank wymogów informacyjnych względem konsumenta, adekwatnych do okresu zawarcia umowy kredytu, wynikających z wytycznych państwowego nadzoru bankowego (KNB, a obecnie KNF), było wystarczające w celu wprowadzenia do umowy klauzuli ryzyka kursowego?

3) dyrektywy 93/13 w. zw. z motywem 21. dyrektywy 93/13, sprowadzające się do odpowiedzi na pytanie: Czy w przypadku uznania w wyniku kontroli incydentalnej obecnych w umowie o kredyt indeksowany albo denominowany do waluty obcej klauzul odnoszących się do indeksacji kredytu kursem waluty obcej za niedozwolone (nieuczciwe) warunki umowne i w konsekwencji przyjęcia, że umowa powinna zostać pozbawiona mechanizmu indeksacji, co skutkuje przyjęciem nieważności umowy, kierując się zasadą utrzymania umowy w mocy oraz mając na uwadze postulat przywrócenia sytuacji prawnej i faktycznej konsumenta, w jakiej znajdowałby się on w przypadku braku nieuczciwych warunków umownych, prawidłowe jest odwołanie się, jako do podstawy dla określenia oprocentowania

zobowiązań kredytowych wyrażonych w walucie polskiej do stawki referencyjnej WIBOR, skoro w umowie wiążącej strony stawka ta występuje i jest ona definiowana jako odnosząca się do kredytów nieindeksowanych wyrażonych w walucie polskiej?

Skarżący powoła się również na istnienie potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, tj. art. 385¹ § 1 i 2 k.c. – czy przepis ten pozwala, w sytuacji usunięcia z umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej klauzuli różnicy kursowej, na rekonstrukcję woli stron umowy w sposób, który będzie respektował zgodny zamiar stron co do charakteru umowy, poprzez sięgnięcie do obowiązującej zasady prawnej lub przepisu prawa o charakterze dyspozytywnym, tj. art. 358 § 2 k.c.

W odpowiedzi na skargę powódka wносиła o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, względnie o jej oddalenie oraz zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarżący nie wykazał, że skarga jest oczywiście uzasadniona. Skarga kasacyjna jest bowiem oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone nią orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (postanowienia Sądu Najwyższego: z 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01; z 17 października 2001 r., I PKN 157/01). Skarżący powinien wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, widoczną *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (postanowienie Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09). Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (postanowienie Sądu Najwyższego z 7 maja 2010 r., V CSK 459/09).

Po pierwsze, oparcie skargi kasacyjnej wyłącznie na zarzutach naruszenia przepisów postępowania nie pozwala na uznanie, że skarga jest oczywiście uzasadniona. Skarżący w kontekście oczywistej zasadności skargi wskazuje tylko na naruszenie art. 378 § 1 w zw. z art. 384 w zw. z art. 365 § w zw. z art. 366 k.p.c. Jednak zgodnie z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. skargę kasacyjną można oprzeć na naruszeniu przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, który ocenia się przez odniesienie konkretnego rozstrzygnięcia do podstawy materialnoprawnej orzeczenia co do istoty sprawy (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 16 kwietnia 2019 r., I PK 115/18; z 21 grudnia 2021 r., IV CSK 615/21; z 31 sierpnia 2022 r., I CSK 3676/22). Oczywista zasadność skargi determinuje więc konieczność uchylenia zaskarżonego orzeczenia, wynikającą z naruszenia przepisów prawa materialnego. Zatem oparcie argumentacji wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania tylko na naruszeniu przepisów postępowania – w przypadku zaskarżenia orzeczenia co do istoty sprawy – jest niewystarczające, nie pozwala bowiem na stwierdzenie, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Po drugie, nie może być skuteczny zabieg, którym posłużył się pozwany powołując się w ramach uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania na treść podstaw kasacyjnych. Są to przecież dwa odrębne elementy konstrukcyjne skargi kasacyjnej. Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02; z 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07; z 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08; z 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08).

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest natomiast zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się

w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02; z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08).

Skarżący zdaje się nie dostrzegać, że wskazywane przez niego przepisy były w ostatnim czasie przedmiotem licznych wypowiedzi Sądu Najwyższego (w odniesieniu do art. 358¹ k.c. w kontekście dyrektywy 93/13 zob. m.in wyroki Sądu Najwyższego: z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 27 lipca 2021 r., V CSKP 49/21; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 415/22). Co do skutków usunięcia z umowy klauzuli abuzywnej Sąd Najwyższy również wypowiadał się już wielokrotnie. Konsekwencją stwierdzenia, że dane postanowienie umowne ma charakter niedozwolony w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. jest działająca *ex lege* sankcja bezskuteczności niedozwolonego postanowienia, połączona z przewidzianą w art. 385¹ § 2 k.c. zasadą związania stron umową w pozostałym zakresie (zob. m.in uchwałę Sądu Najwyższego z 29 czerwca 2007 r., III CZP 62/07, oraz uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, a także wyroki Sądu Najwyższego: z 30 maja 2014 r., III CSK 204/13; z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16; z 24 października 2018 r., II CSK 632/17).

TSUE wyjaśnił przy tym, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, iż warunek umowny uznany za nieuczciwy należy co do zasady uznać za nigdy nieistniejący, tak by nie wywoływał on skutków wobec konsumenta. W związku z tym sądowe stwierdzenie nieuczciwego charakteru takiego warunku powinno mieć z reguły skutek w postaci przywrócenia sytuacji prawnej i faktycznej konsumenta, w jakiej znajdowałby się on w braku tego warunku (wyrok TSUE z 21 grudnia 2016 r., C-154/15, C-307/15 i C-308/15, Francisco Gutiérrez Naranjo i Ana María Palacios Martínez przeciwko Cajasur Banco i Banco Bilbao Vizcaya

Argentaria SA (BBVA), pkt 61-62). TSUE wykluczył też, aby sąd krajowy mógł zmieniać treść nieuczciwych warunków zawartych w umowach (wyrok TSUE z 26 marca 2019 r., C-70/17 i C-179/17, Abanca Corporación Bancaria SA przeciwko Albertowi Garcíi Salamance Santosowi i Bankia SA przeciwko Alfonsowi Antoniowi Lau Mendozie i Verónice Yulianie Rodríguez Ramírez, pkt 54). Oznacza to, że nieuprawnione byłoby zastąpienie przez sąd postanowień niedozwolonych innymi. Możliwość takiej zmiany umowy przez sąd stałaby w sprzeczności z celami prewencyjnymi dyrektywy 93/13, gdyż przedsiębiorcy wiedzieliby, że nawet w razie zastosowania klauzuli niedozwolonej umowa zostanie skorygowana przez sąd w sposób możliwie najpełniej odpowiadający ich woli, a jednocześnie dopuszczalny w świetle przepisów o niedozwolonych postanowieniach umownych.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga wykazania, jaki konkretny przepis prawa, zastosowany w danej sprawie, jest przedmiotem rozbieżnej wykładni w orzecznictwie i na czym rozbieżność ta polega, co wymaga przytoczenia orzeczeń sądów wydanych w takich samych lub istotnie zbliżonych stanach faktycznych, względnie, jaki konkretny przepis prawa, zastosowany w danej sprawie, wymaga interpretacji ze strony Sądu Najwyższego, z czego potrzeba ta wynika i z jakich powodów dotychczasowy dorobek doktryny i orzecznictwa jest w tej mierze niewystarczający. Nieodzowne jest ponadto, podobnie jak w przypadku przyczyny kasacyjnej określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., wykazanie związku między oczekiwaną od Sądu Najwyższego wykładnią prawa a wynikiem postępowania kasacyjnego (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 października 2002 r., II CZ 102/02; z 29 lipca 2015 r., I CSK 980/14; z 19 czerwca 2018 r., IV CSK 56/18).

Potrzeba wykładni przepisów prawnych występuje, jeżeli co do konkretnego przepisu prawnego brak jednolitej lub utrwalonej judykatury, zwłaszcza judykatury Sądu Najwyższego albo też przyjęta i dominująca wykładnia jest oczywiście błędna lub kontrowersyjna. Taka sytuacja w przypadku art. 385¹ § 1 i 2 k.c. nie ma jednak miejsca. Sam skarżący wskazuje bowiem na wyrażone w tym przedmiocie

stanowisko Sądu Najwyższego (wyroki: z 14 maja 2015 r., II CSK 768/14; z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16; z 14 lipca 2017 r., II CSK 803/16; z 13 grudnia 2018 r., V CSK 559/17). Odmienne stanowiska sądów powszechnych prezentowane w nielicznych sprawach nie stanowią natomiast podstawy do dokonania wykładni art. 385¹ § 1 i 2 k.c.

Według Sądu Najwyższego, nie ma przy tym innych przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, w szczególności nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a stosownie do art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. oraz § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2018 r. poz. 265) obciążył skarżącego kosztami postępowania kasacyjnego.